

1. Grupa

Djetinjstvo i biranje zanimanja

Zadatak: U tekstu pronadi koje kriterije mons. Hek ističe za odabir svog zanimanja. Što mislite o tome

Djetinjstvo... U Milanovićevim pričanjima i uspomena sam našao: "I ja tako", pomislio sam. Pitanje je: što biti - što činiti? Traženje zvanja npr.: "Što bih ja bio?" Jako mnogo toga prošlo mi je kroz glavu, proletjelo je puno mogućnosti. U ono vrijeme kad čovjek traži svoju budućnost bilo je puno zanimanja, profesorskih, liječničkih službi..., svećeničkih nije. Nakon osnovne škole iz nekih razloga, koje bih mogao objašnjavati, to mi nije bilo privlačno. Ali kasnije je došla jedna motivacija koja je poslije tome pomogla: na koji način nešto napraviti, što napraviti. Nikad mi nije bila računica u kojem zanimanju bi bila veća plaća, nego što bi bilo važno da se napravi, što je važno i potrebno.. Npr. kada sam mislio:

biti liječnik, to je ipak velika pomoć za ljude, pomagati im kad su bolesni. To su ipak tragične situacije života...

Ili: biti profesor. Npr. među predmetima meni je išla matematika, pa učiti nekoga da nauči to. Razumiješ. Ne bih bio otišao u sjemenište da me je netko vukao ne znam kako. Najviše je zapravo utjecala kuća, roditelji. I tu u odgoju meni nisu odgovarali neki postupci prema meni. Neke postupke ni danas ne bih ocijenio kao pozitivne. Kad me je otac zvao da idem doma kad smo igrali, a doma nije trebalo ništa - ništa raditi, nego samo neka gren doma. Uvijek mi je to smetalo. Samo poč doma. Ako nešto treba, ću poč; ako treba poč na pašu, ću poč. Ali njihovi stavovi jako su utjecali na mene. Sjećam se da smo navečer uvijek pričali. Večeri su mi nekako bile najugodniji dio života i ono učenje uz svijeću u malom krugu osvijetljenog područja. Nešto učiš i radiš, i razgovori, čakule, komentari, neki sudovi, kako ovo, što je s onim. I kroz te razgovore ja sam zapravo upoznao što ljudi misle, što oni hoće. I onaj stav poštenih prosuđivanja i poštenih odnosa i pravednosti. To sam otkrivao i vidio veličinu tih vrijednosti.

S nekim detaljima u postupcima kao dijete nisam se slagao, ali ipak mi je sve više dolazila do svijesti veličina roditelja. Otac je govorio: "Ja ću ti pomoć, samo u šoldo se nemoj infišat." (Nona je pjevala "Još Hrvatska"). On, je prešparao nešto od narodne pomoći. "Ću ti dat, ko ti rabi. Samo u šoldo se nemoj infišat". On kojega smo svi oko njega smatrali škrtim. Kad je trebalo nešto kupiti, vajak je bilo predrago. „Ne to, ča toliko ćeš špendat, ča tolike šolde ča... "Ali njegov stav je ipak bio: u šolde se ne infišat. To je meni bilo jako znakovito za njegov odnos prema životu. Meni su te stvari zapravo

izgrađujuće. I onda kad dobiješ neke godine, neka iskustva, gledaš sve realnije, nije tako strašno, čovjek postane superioran prema svemu. (Npr. ako djeca naprave neku glupost, nije odmah propao svijet.)

Liječnik, a svećenik?

Meni je motivacija bila nešto jako teoretski, u smislu života, na primjer. Meni je Bogetić, kad sam kao gimnazijalac išao na vjeronauk, navodio neke svećenike kao uzore, da budem kao oni. Dva svećenika kao bolja. Ja sam jasno rekao da ne. To mi je zasmetalo, pa sam pomislio: ako i bih, ne bih želio biti kao oni. U tom trenutku mi je bilo stalo do smisla života: zašto, što, kao neka filozofija života koja se kasnije možda nije tako ostvarila. To je bilo pitanje trenutka. Sjećam se pitanja Boga, ateizam, panteizam.

U proširenom smislu ... da se čovjek ne suzi samo na nešto, da pomogneš čovjeku da dobije osjećaj neke vrijednosti, veličine. Ključevi problema jesu ne da se čovjek opredijeli za pravu skupinu, nego da spozna svoje porijeklo, svoje korijene, svoj smisao, svoj identitet, da može bit' ono što je i da u tome stvori neki ponos, da ima neku vrijednost, da nisi nitko i ništa, a ne da se pribrojiš nekoj skupini, pa da kažeš da si bolji, vredniji.

Meni je bilo veliko iznenađenje kad sam na kraju Milanovićeve knjige otkrio odgovor na pitanje: "Što se u ratu dogodilo, što se slomilo u narodu?"
Odgovor: "Ponos!"

Ne smiješ se dati slomiti, ne smiješ klonuti što te neki drugi neprijatelj porazio, već mora u tebi porasti nada.

Mislim da i ova škola ide za tim. Ne da najedanput sve nauče i puno znaju, nego da se stvore ponosni ljudi, koji nose neku vrijednost koje su svjesni, da (je) ne broje novcem ili nečim vanjskim - veličinom, niti samo intelektualno, znanstveno, nego da se ostvari čovjek kao cjelina. Da se probaju ostvariti sve ljudske dimenzije, da se čovjek ne osloni u ostvarivanju sebe na nešto što je samo dio čovjeka.

2. Grupa

Pronađi u tekstu: Koje razloge mons. Hek navodi u prilog prenamjene zgrade sjemeništa u školsku ustanovu? Što mislite o njegovom vrednovanju čovjeka?

Škola, zašto?

Najpraktičniji razlog: prazna zgrada koja je vapila za nečim. Drugo, praktičan razlog: "Ajmo prestat' samo s ratom i humanitarnom pomoći. Hajmo misliti o nekom budućem vremenu, nadidimo ove trenutne probleme i pokušajmo rješavati probleme što će trebat' biti riješeni za nekoliko godina, a ne sada." Neki ljudi misle kako sada, a neki drugi mogu razmišljati: što bi nam trebalo kad svega toga ne bi bilo. To je bilo u pozadini. Radili smo ne oštećujući sada i zauzeti za rješavanje trenutnih problema. Ali mora se raditi i za naprijed.

Unutar toga moglo bi se precizirati: prvo su ljudi. U tom budućem novom vremenu trebaju određeni ljudi. Zapravo može biti dobrih ideja i planova, ali na

kraju sve se završi s pitanjem: "Tko će reći što napraviti i tko će napraviti." Ljudi su dakle u tome jako važni. Koliko ima ljudi u svijetu koji su doprinijeli da se nešto dogodi?! Dakle, ljudi, i to kakvi ljudi. Mislim da ova škola koju smo otvorili ima za cilj da odgoji ljude od kojih će ta budućnost nešto imati. Sve je drugo u funkciji toga.

- Je li bila dobra odluka da se zgrada bivšeg Sjemeništa upotrijebi u ovu svrhu?

Odluka je bila teška i ostaje teška. Ja bih rekao da je dobra. Morali smo zgradu potpuno preurediti, ali i da je bila druga ustanova, preuređenje je bilo nužno.

Ako se s tom zgradom bilo što htjelo, trebalo ju je preurediti ili pustiti da propada. Svako korištenje tražilo je obnovu. Na ovakvim građevinskim poslovima izdaci su vrlo veliki, i možda je upravo sreća što smo odmah počeli, pa smo dobili potporu koju bi kasnije bilo teško dobiti, jer su potrebe bivale sve veće. Na početku je to bila možda jedina molba ovakve vrste.

3. Grupa

Zadatak: Usporedi zahtjevnost današnjeg školovanja u kolegiju i u vrijeme mons. Heka!

- Škola je dosta zahtjevna ...

Već se duže vremena i na širem planu razgovara o potrebi rasterećenja programa: da ne bude prevelika masa podataka i broja sati i predmeta, da se zapravo bolje svladaju bitni sadržaji. Problem školskih programa treba rješavati i kroz udžbenike. Mi tu ne možemo posebno samostalno rješavati, jer moramo prihvaćati programe i direktive koje su za sve škole. S jedne strane kao klasična gimnazija malo je opterećenja zbog latinskog i grčkog jezika, ali s druge strane učenici imaju bolje uvjete rada, pa onaj tko hoće i ako je sposoban, može uz normalan rad svladati program.

K tome imaju i izvanškolske aktivnosti koje su slobodne. Poželjno je da svatko nešto uzme, dapače nužno, jer nije dovoljno samo ono što je strogo po programu. To je vrlo značajno obogaćivanje. Osim toga većina učenika je tu cijeli dan, potrebno je to vrijeme upotrijebiti. Bilo bi šteta da im se to ne omogući ili da ga oni protrate. Mnogo se bave informatikom. Ocjenjujući da je to vrlo važno za naše vrijeme opremili smo kabinete, te učenici rade na tome i preko obveznog programa. Bave se i drugim aktivnostima te sudjeluju i na natjecanjima gdje postižu dobre rezultate.

4. Grupa

Zadatak: Pronađi u tekstu kako je, prema mišljenju dr. Tunjića, mons. Hek osmislio principe rada katoličke škole?

- Što je zapravo katolička škola?

U zadnje se vrijeme uhodala terminologija da se kaže vjerske škole za one koje su za vjerske potrebe, kao što su sjemeništa, a katoličke škole su zapravo one koje su u katoličkoj organizaciji, kroz koje Crkva daje svoje iskustvo, svojim mogućnostima doprinosi odgoju i obrazovanju. Informira i oblikuje svoje laičke redove koji će kasnije u životu cijelim svojim obrazovanjem i odgojem doprinositi da u društvu bude boljih ljudi. Na taj način Crkva kroz odgoj i obrazovanje doprinosi izgradnji svijeta. Radi se o načelnom pitanju. Crkva nije sama sebi svrha, poslana je u svijet ne da samo regrutira nove članove, da što više ljudi upiše u Crkvu, kao u neku stranku, nego jednostavno da u ovom svijetu nosi neku poruku, da na razne načine što više ove kršćanske poruke bude prisutno i da bude što više ljudi koji će tu poruku prihvaćati, u životu provoditi i pronositi, da javni život bude što više prožet kršćanskim stavovima, principima. Jasno, na tom području ne može se nešto mehanički osigurati jer se radi o ljudima i o njihovim razmišljanjima i stavovima, ali vjerojatno nije takva vrsta odgoja potpuno beznačajna i bez utjecaja na one koji prođu tu školu. Jasno da je, s druge strane, zamka na koji način to postaviti da se ne htjedne postići na krivi način, pa da se postigne suprotan učinak, da umjesto katoličkih laika - da kažemo jednostavno - ne proizvodi antiklerikalce, kojima je to postalo teret.

Mi smo zainteresirani da ova škola bude ne samo kvalitetna, nego da bude i prihvaćena, da bude nešto lijepo, dobro i korisno, da učenicima, dok su tu, ne bude samo neka vrijednost za budućnost, nego i nešto što je i sada prihvatljivo i u redu.

Antun Hek gledao je katoličku školu kroz tri dimenzije.

1. Škola kao odgojna zajednica. Pokušao je planirati prijelaz iz škole-institucije na školu-zajednicu. Od prve se zahtijeva da primjenjuje smjernice i programe koji dolaze odozgor. U tom smislu važna je naznaka zadataka, raspored apsolviranja građe te zadovoljavanje propisa. Poimanje čovjeka kojemu je usmjeren odgoj te njegovi ciljevi, više se podrazumijevaju, nego direktno stavljaju u prvi plan. Naprotiv, od škole-zajednice traži se da uoči i precizira ciljeve, sadržaje i metodologije kako bi njezino djelovanje na učenike bilo primjereno i u skladu s kulturnim promjenama. U tom slučaju važni su odnosi među osobama, suradnja, suodgovornost te zajedničko pedagoško i antropološko uporište. U katoličkoj školi cilj je odgojne zajednice da bude i kršćanska zajednica, ne u smislu župe, nego u skladu s pluralizmom religijske situacije svojih članova. Odgajanik se susreće sa svjedocima vjere s kojima se onda može i sučeljavati. Stavlja mu se slobodno na raspolaganje mogućnost da produbljuje vlastito kršćansko opredjeljenje.

O. Niko Tunjić

2. Škola kao odgojna ponuda. Katolička škola ističe odgojnu dimenziju i prema njoj usmjeruje ostale škole. Njezin je prvenstveni zadatak osposobiti čovjeka za sučeljavanje s vlastitim životom i društvom, stavljajući odgajaniku na raspolaganje idealni polog (vizije svijeta, uvjerenja, vrednote, etičke kvalitete) koji će mu istovremeno omogućiti da bude otvoren i kritičan, da vrjednuje postojeće i da izražava vlastita opredjeljenja.

3. Škola i religiozna dimenzija. Katolička je škola nikla u krilu kršćanske zajednice pa je tu zajednicu moguće i sada u toj školi iskusiti, premda u novom sekulariziranom i pluralističkom kontekstu. Tu mlada osoba može upoznati Isusa Krista i proći proces rasta u vjeri, postati svjesna svog odnosa prema Bogu i svog dostojanstva koje iz toga

proistječe. Putovi kršćanskog dozrijevanja, koje katolička škola nudi, temelje se na slobodnom opredjeljenju odgajanika te na prilagođavanju religioznoj situaciji mladih. Antun Hek je u pitanju odgoja promatrao cjelovitog čovjeka te se rukovodio s nekoliko principa:

a) treba započeti od životne situacije mladih i stoga treba svaki put nanovo pokušati prostudirati realnost života mladih.

b) Ne smije se briga ograničiti isključivo na crkvene i vjerne mlade, već treba biti pristupačan svim mladim ljudima, a ponajviše siromašnjima. Iz toga je razloga đakonska služba, a ne samo obrazovateljska, čiji je interes razvijanje mladog čovjeka i sudjelovanje u stvaranju čovjeka vrijednog društvu.

c) Mladi čovjek koji se upisao u školu nije samo adresat, nego osoba koja samostalno djeluje i koja svoju specifičnu karizmu unosi u cjelokupnu zajednicu.

d) Rad s mladeži ne predstavlja regrutaciju za stabiliziranje sustava, nego oduševljavanje i praćenje mladog čovjeka u procesu njegova pronalaska vlastitog identiteta i podržavanje ostvarenja samog sebe pomoću specifičnih promišljenih ponuda kršćanske vjere.

Takav rad mora biti principijelno dijaloški strukturiran: kao postupak međusobnog izmjenjivanja i kao proročki dijalog između osoba koje sudjeluju u radu s mladima. Ostvarenje samog sebe, sposobnost življenja i predaja vjerskih istina za Antuna Heka tri su legitimna cilja rada u katoličkim školama.

5. Grupa

Hekovi duhoviti i sadržajni komentari o svakidašnjici u imaginarnom liku barba Martina u časopisu Ladonja.

Zadatak: Kako barba Martin tumači odnos mladi - stari

NAN PIŠE BARBA MARTIN...

Kroz više od dvadeset godina mons. Antun Hek pisao je povremeno u Ladonji pod pseudonimom "Barba Martin". U šaljivim je tekstovima britko analizirao događanja i ljude našega vremena, odgovarao na kritike, komunicirao s najširim slojevima ljudi. Evo nekoliko najzanimljivijih tekstova.

O odnosima mladi - stari...

Ljudi moji, ste čuli da je to lito od Ujedinjenih narodi proglašeno za međunarodno lito nas starijih. Ja san si pensa ča bi ta svit moga napraviti za nas stare. I počea san suditi po sebi. Moj sin Mirko ki s familijon živi u gradu si jako dobro pasa. I on i žena imaju dobro delo, a lani je počea delat već i njigov sin. Hći gre još u školu, na nju je još speže, ma jopet šoldi in, hvala Bogu, ne fali. Mirko me već puti pita da ča mi rabi da bi mi on kupija i darova. Do sat san mu vajak uža reć da mi ne rabi nič, ma tega Božića sam mu reka: "Sinko moj, tr vidiš da za jist san od male speže. Onih par pijati maneštre i kakov kušćić mesa si lahko priškrbin. Još ku me zdravlje služi da moren pomalo ča delat, meni nič ne fali. Slobodno ti dojdi s praznima rukami. Meni je glavno da si ti tu, da te vidin i čujen i da s tobom počakulan. Magari ku me ne poslušáš, ma almeno da čuješ ča ja pensan. Samo ti dojdi već puti". Nisan mu reka neka ne dojde samo u trgadvi i kad ubijemo prahca, kad je ča za nakrgat u veturu. San ima strah da se ne ufendi i da ne pensa da mi je žal ku si ča zame. Virujte mi, ljudi, ni mi žal da si zame. Ja mu vajak dobre volje hitin u veturu i vrićicu kumpiri, škartoc fažola i kakovu klobasicu, ma - i pršut, ku rabi. Ma ja se niman ne ča žalit. Kad ja z mojin Mirkon napravin jenu čakuladu u nedilju popodne, valje mi je laglje. Ma ta njigov sin, moj unuk, ili mu je sila i nikamo teče ili se zavalu u kauč i cilo popodne gleda u televiziju i ne dobiješ z njega dvi beside. Ja si mislin: ku san ja bedast da mu niman ča povidat, neka on meni ništo reče. Kad ga pitan ča on misli o ten svitu, reče samo: "Bez veze". Ne znan da li misli da san bez veze ja ili svit ili on. A ma! Puštimo ča to.

Ladonja br. 1/1982.